

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Уманського національного
університету, доктор економічних наук,
професор

Олена НЕПОЧАТЕНКО
« 28 » 05 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **«Теоретичні основи та особливості формування урожаю і якості насіння пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування в умовах північного Лісостепу України»** Коновалова Давида Віталійовича, представленої на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.05 «Селекція і насінництво» галузі знань Н 1 Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Стратегічним і головним завданням аграрного сектору нашої держави є максимальна реалізація генетичного потенціалу нових сортів, який закладений в процесі кропіткої селекційної роботи, підвищення продуктивності стратегічної культури для національного землеробства – пшениці озимої, яка була і залишається провідною в Україні. Генетичний потенціал сорту можливо реалізувати повною мірою, коли сортова технологія максимально адаптована до природно-кліматичної зони вирощування та відповідає біологічним його особливостям. Тому, всі агротехнологічні заходи мають бути направлені для створення найбільш сприятливих умов для росту та розвитку культури. Вивченням питання удосконалення елементів технології вирощування високоякісного насіння пшениці озимої в різних ґрунтово-кліматичних зонах присвячено безліч робіт провідних вітчизняних вчених, таких як Моргун В.В., Ремесло В.М., Гаврилюк М.М., Кіндрок М.О., Волощук О.П., Бурденюк-Тарасевич Л.А., Кавунець В.П., Литвиненко М.А. та ін. Але з часом змінюються погодні умови зон вирощування, технічні засоби, сортовий склад, що дає підстави для перегляду та удосконалення елементів технології вирощування високоякісного насіння пшениці озимої. Тому, питання розробки, удосконалення та впровадження інтенсивних сортових технологій вирощування високоякісного насіння і зернової продукції, що сприяє значному підвищенню урожайності та посівних якостей насіння пшениці озимої є надзвичайно актуальним.

Дисертаційна робота були складовою частиною тематичного плану інноваційного проєкту Інституту фізіології рослин і генетики НАН України та тематичного плану науково-дослідних робіт, яку виконано впродовж 2018–

2023 рр. за завданнями: «Розроблення та впровадження в аграрне виробництво елементів інноваційних технологій розмноження оригінального насіння сортів пшениці озимої адаптованих до умов Лісостепової зони України» 2021 р. (№ держреєстрації № 0118U000094); «Дослідити екологічну пластичність нових сортів пшениці озимої та закономірності формування продуктивності в умовах Правобережного Лісостепу України в зв'язку з посухою» 2021-2023 рр., (№ ДР 0121U109177).

Мета і завдання дослідження: теоретичне обґрунтування та вдосконалення елементів технологій вирощування високоякісного насіння пшениці озимої сортів селекції Інституту фізіології рослин і генетики НАН України для забезпечення формування максимального рівня урожаю і високих показників якості насіння в умовах Північного Лісостепу України.

Завдання досліджень:

- проаналізувати формування сортових ресурсів пшениці озимої в Україні, як резерву збільшення валових зборів зерна і насіння культури та підвищення ефективності її виробництва;
- виявити особливості формування елементів структури урожаю та біологічної урожайності насіння пшениці озимої залежно від генотипу сорту та різних технологій;
- визначити особливості формування урожаю і якості насіння залежно від елементів різних технологій та умов його вирощування;
- обґрунтувати агробіологічні особливості та встановити вплив строків сівби та норм висіву насіння пшениці озимої сортів різних груп стиглості на його якість та урожайність;
- дослідити вплив передпосівної обробки насіння пшениці озимої біологічними препаратами та регуляторами росту на перезимівлю рослин та формування елементів структури урожаю, рівень урожайності і якість насіння;
- вивчити вплив погодних чинників на польову схожість насіння пшениці озимої та встановити кореляцію між лабораторною і польовою схожістю насіння;
- розглянути вплив гідротермічних умов на тривалість зимового періоду та реакцію сортів на вміст цукрів у вузлах кущіння та перезимівлю рослин пшениці озимої;
- довести кореляційну залежність між елементами структури урожаю та умов вирощування;
- вивчити вплив різних технологій вирощування насіння пшениці озимої на продуктивність;
- обґрунтувати ефективність передпосівної обробки насіння пшениці озимої на технологічній лінії очистки та калібрування насіння Інституту фізіології рослин і генетики НАН України;
- встановити ефективність терміну зберігання насіння пшениці озимої залежно від його вологості, схожості, ступеня травмування та умов вирощування;

- дати економічну оцінку ефективності впливу елементів технології вирощування високоякісного насіння пшениці озимої.

Об'єкт дослідження— процеси та особливості формування урожаю і посівних якостей насіння пшениці озимої сортів селекції Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, залежно від елементів агротехнологічних прийомів вирощування в умовах Північного Лісостепу України.

Предмет дослідження— сорти пшениці озимої, вивчення процесів росту і розвитку рослин з врахуванням гідротермічних умов вегетаційного періоду, насіння, технології вирощування, строки сівби, норми висіву, система удобрення, посівних якості насіння, елементи структури урожаю, урожайність, сортові ресурси, режиму зберігання, що змінювався з врахуванням ґрунтово-кліматичних особливостей Північного Лісостепу України.

Формування наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації. Україна є один із лідерів світового зернового експорту тому, стратегічним завданням агросектору нашої держави залишається підвищення продуктивності пшениці. Резервом підвищення врожайності пшениці озимої є використання селекційних досягнень, що можливо при застосуванні удосконалених технологій її вирощування. Для цього здобувачем проведено комплексні дослідження, які включають вдосконалення та розроблення елементів технології вирощування пшениці озимої залежно від сортових особливостей, передпосівної підготовки насіннєвого матеріалу та його зберігання залежно від умов його вирощування, стану насіння та умов зберігання. Робота була складовою частиною тематичного плану інноваційного проєкту Інституту фізіології рослин і генетики НАН України та тематичного плану його науково-дослідних робіт.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна. Теоретично обґрунтовано та вирішено науково-прикладну проблему підвищення продуктивності пшениці озимої за аналізу загальних закономірностей формування урожаю і якості насіння в умовах північного Лісостепу України та удосконаленні способи реалізації генетичного потенціалу культури.

- теоретично обґрунтовано та встановлено особливості формування елементів структури урожаю, росту і розвитку рослин та рівня урожайності і посівних якостей насіння пшениці озимої залежно від генотипу сорту та різних технологій їх вирощування та зберігання в умовах Північного Лісостепу України;

- визначено вплив терміну зберігання насіння пшениці озимої в герметичній та негерметичній тарі в умовах кліматичної камери і сховища, залежно від його вологості, схожості, ступеня травмування та умов вирощування;

- на підставі встановлених кореляційно-регресивних зв'язків між елементами технології вирощування та формуванням рівня врожаю і посівних якостей насіння, розроблено оптимальну технологію вирощування високоякісного насіння пшениці озимої сортів селекції ІФРГ НАН України.

- удосконалено елементи технології вирощування за різних умов зволоження з врахуванням ґрунтово-кліматичних та господарсько-економічних чинників регіону вирощування культури; основні елементи агротехнології вирощування сортів високоякісного насіння пшениці озимої, що забезпечують високу насінневу продуктивність; спосіб передпосівної підготовки насіння, який передбачає поряд з очисткою насіння від домішок і сортування за розмірами, обов'язкове сортування за питомою масою на сортувальних пневматичних столах, що забезпечує за незначного відходу отримання високоякісного насіння;

- набули подальшого розвитку наукові положення щодо параметрів росту і розвитку сортів пшениці озимої різних груп стиглості, формування їх рівня урожайності і посівних якостей насіння залежно від умов зберігання та елементів технології його вирощування.

- визначено економічну ефективність вирощування насіння пшениці озимої, залежно від складових удосконаленої технології.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які виносяться на захист. Дослідження проведено на відповідному методичному рівні за використання наступних методів: діалектичного пізнання процесів і явищ, монографічний, емпіричний, порівняльного аналізу та абстрактно-логічний, моделювання, прогнозування й узагальнення. У наукових дослідженнях згідно теми дисертаційної роботи використано системні підходи, сучасні наукові методи планування і проведення досліджень: польовий і лабораторно-польовий методи (фізіологічні, хімічні, мікробіологічні). Супутні експериментальні спостереження, обліки й аналізи проводили у відповідності до загальноприйнятих методик дослідної справи. Польовий і лабораторно-польовий методи використано для спостереження за процесами росту, розвитку і формування продуктивності, лабораторний – проведення хімічного аналізу і оцінки якості, виробничий – перевірки результатів у виробничих умовах, метод синтезу – формування висновків, узагальнень, статистичної обробки, зокрема, регресійний кореляційний і дисперсійний аналіз – визначення точності дослідження та розробка моделей сортів; економіко-статистичний – встановлення ефективності технології виробництва об'єкту дослідження.

Вірогідність одержаних даних обґрунтовується лабораторними дослідженнями та виробничим впровадженням основних результатів. Сформульовані в роботі наукові положення, висновки і рекомендації базуються на результатах досліджень, які статистично проаналізовано за використання прикладних комп'ютерних програм, проведено всебічну оцінку отриманих результатів, що підтверджує їх достовірність.

Наукове та практичне значення одержаних результатів. За результатами експериментальних даних польових та лабораторних досліджень в умовах Північного Лісостепу України розроблено оптимальну енергонасичену технологію вирощування високоякісного насіння пшениці озимої з елементами біологізації, яка впроваджена у виробництво та

удосконалено технологію передпосівної доробки насіння пшениці озимої, що забезпечує отримання його схожості понад 95%. Розроблено спосіб довготривалого зберігання насіння пшениці озимої цінних селекційних зразків.

Надано рекомендації щодо удосконалення технології виробництва високоякісного насіння пшениці озимої, які містять оптимальні параметри живлення, строки сівби й норми висіву, що забезпечують одержання високого рівня урожаю насіння та його посівних якостей, з урахуванням сортових відмінностей.

Результати досліджень стали складовою частиною системи ведення галузі насінництва в сільськогосподарських формування Харківської, Київської та Вінницької областей у 2020–2024 рр. на загальній площі 2 338 га і дають можливість отримувати 4,5–9,5 т/га якісного насіння пшениці озимої з високими показниками посівних якостей та сукупним економічним ефектом на рівні 2 200–3 650 гривень з гектара.

Матеріали дисертаційної роботи використані в межах освітньо-професійної програми навчальної дисципліни 201 «Агрономія» у відокремленому структурному підрозділі «Боярський фаховий коледж НУБіП України».

Наукові положення та результати досліджень увійшли до наукового видання «Клуб 100 центнерів. Сучасні сорти та системи живлення і захисту пшениці озимої» (Київ, 2022).

Використання результатів роботи. Основні наукові розробки, отримані у рамках дисертаційного дослідження, впроваджено в ТОВ «Білоцерківхлібопродукт» Білоцерківського району Київської обл. (2023-2024 рр.), ТОВ «Агро Експерт» Кагарлицького р-н. Київської обл., м. Кагарлик (2023-2024 рр.), Боярському фаховому коледжі НУБіП України Київської області (2022-2024 рр.), СФГ «Подільське» Козятинського району Вінницької обл. (2023-2024 рр.), СТОВ «Колос» Богодухівського району Харківської обл. (2023-2024 рр.), ТОВ «Агроексперт» Харківського району, Харківської області, (2023-2024 рр.), ТОВ «Насіння Слобожанщини» Харківської області (2023-2024 рр.).

Повнота викладених матеріалів у публікаціях та особистий внесок автора. Наукові позиції, викладені в дисертаційній роботі, ґрунтуються на авторських дослідженнях, ідеях, закономірностях, моделях, висновках та рекомендаціях, які отримані в результаті власних наукових зусиль. Дисертація представляє собою оригінальну та новаторську наукову працю, спрямовану на розробку та впровадження методу вирощування високоякісного насіння пшениці озимої, залежно від строків сівби та норми висіву. За безпосередньою участю автора та під його керівництвом результати досліджень впроваджувались у широкомасштабне виробництво. За результатами досліджень підготовлено наукові публікації, участь автора в яких становить 55-75%.

За матеріалами дисертації опубліковано 45 наукових праць, з них 19 статей в наукових фахових виданнях України, 3 статті включено до міжнародної наукометричної бази *Scopus*, 1 стаття включена до міжнародної

наукометричної бази *Web of Science Core Collection*, 8 тез доповідей на міжнародних та українських наукових конференціях, 14 наукових праць, які додатково відображають результати дисертації. У публікаціях стисло відображено основні результати наукових досліджень, які подано в розділах дисертації.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 та наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки № 496 від 27.05.2022, № 285 від 08.03.2024).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті у виданнях, проіндексованих у базах даних

Web of Science Core Collection, Scopus

1. Priadkina G. O., Makharynska N. M., **Konovalov D. V.** Yield and traits of leaves assimilation surface of winter wheat. *Agricultural Science and Practice*. 2023. Vol. 10, No. 2. P. 28–37. <https://doi.org/10.15407/agrisp10.02.028>, <https://surl.li/byyhcn> (**Web of Science**), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

2. Polishchuk V., **Konovalov D.**, Brovdi A. Seed Productivity Of Winter Wheat Depending On Sowing Dates And Seeding Rates. *Grassroots Journal of Natural Resources*. 2024. Vol. 7. No. 2. P. 83-95. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.070204> (**Scopus**), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

3. Polishchuk V., **Konovalov D.**, Brovdi A. Influence of weather conditions on winter wheat (*Triticum aestivum* L.) overwintering. *Agronomy Research*. 2024. Vol. 22 No. 3. P. 1266-1274. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.24.061> (**Scopus**), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 50%).

4. Konovalov D., Polishchuk V., Konovalova S., Brovdi A. Yield and Quality of Winter Wheat (*Triticum aestivum* L., 1753) Seeds Depending on Pre-Sowing Treatment of Seed with Biological Preparations. *Grassroots Journal of Natural Resources*. 2024. Vol. 7. No. 3. P. 22-38. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.070302> (**Scopus**), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 55%).

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку

наукових фахових видань України

5. Поліщук В. В., **Коновалов Д. В.** Елементи структури урожаю та біологічна урожайність залежно від технології вирощування насіння пшениці озимої. *Агробіологія*. № 2. 2022. С. 158–166. <https://agrobiologya.btsau.edu.ua/uk/content/elementy-struktury-urozhayu-ta-biologichna-urozhaynist-zalezho-vid-tehnologiyi>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 70%).

6. Коновалов Д. В., Поліщук В. В., Карпук Л. М., Чухлеб С. Л., Шкляр В. Д. Формування сортових ресурсів пшениці озимої. *Агробіологія*. № 1. 2023. С. 83–90. <https://agrobiologiya.btsau.edu.ua/uk/content/formuvannya-sortovyh-resursiv-pshenyci-ozymoї>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 50%).

7. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Вихід кондиційного насіння пшениці озимої залежно від технологій його вирощування. *Новітні агротехнології*. 2023. Т. 11 (2). С. 59–67. <http://jna.bio.gov.ua/issue/view/16933>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 70%).

8. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Польова схожість насіння залежно від лабораторної та передпосівної обробки насіння біопрепаратами. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2023. 102(1). С. 83–88. <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/102/102.1/9.pdf>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 55%).

9. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Підготовка насіння пшениці озимої до сівби. *Біоенергетика*. 2023. № 1–2 (21–22). С. 34–37. <http://be.bio.gov.ua/article/view/290638>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 50%).

10. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Якість травмованого насіння пшениці озимої залежно від умов його зберігання. *Scientific Progress & Innovations*. 2023. Т. 26, № 2. С. 39–43. DOI: <https://doi.org/10.31210/spi2023.26.02.07>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 65%).

11. Поліщук В. В., Коновалов Д. В., Іваницька А. П., Ляшенко С. О. Насіннева продуктивність пшениці озимої залежно від технологій її вирощування. *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2023. № 2. С. 20–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-0478-2023-2-20-26>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 50%).

12. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Інтенсивність проростання насіння пшениці озимої залежно від груп стиглості сортів та елементів технології. *Зрошуване землеробство*. 2023. № 80. С. 23–27. DOI: <https://doi.org/10.32848/0135-2369.2023.80.4>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

13. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Перезимівля пшениці озимої та формування елементів структури урожаю залежно від обробки насіння біологічними препаратами. *Аграрні інновації*. 2023. № 21. С. 183–187. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.21.27>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 50%).

14. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Вплив умов формування насіння пшениці озимої на тривалість його зберігання. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2023. Вип. 3 (53). С. 59–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/agrobio.2023.3.8>, (проведення досліджень, аналіз

експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 70%).

15. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Вплив погодних умов на польову схожість насіння пшениці озимої. *Наукові доповіді НУБіП*. 2023. № 6/106. DOI: [https://doi.org/10.31548/dopovid6\(106\).2023.007](https://doi.org/10.31548/dopovid6(106).2023.007), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 70%).

16. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Ураження насіння пшениці озимої хворобами за його тривалого зберігання. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2023. Вип. 103 (1). С. 182–189. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8240-2023-103-1-182-189>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 80%).

17. Коновалов Д. В., Поліщук В. В. Урожай і якість насіння пшениці озимої залежно від сортових особливостей та елементів технології вирощування. *Таврійський науковий вісник*. 2023. № 134. С. 72–78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2023.134.11>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 65%).

18. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Урожайність насіння пшениці озимої залежно від груп стиглості сортів та елементів технології. *Землеробство та рослинництво: теорія і практика*. 2024. Вип. 1(11). С.96–101. DOI: <https://doi.org/10.54651/agri.2024.01.10>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 50%).

19. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Способи підвищення якості насіння пшениці озимої за умови передпосівної підготовки. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (1). С. 69–73. DOI: <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.01.12>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 80%).

20. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Елементи структури урожаю залежно від технології вирощування насіння. *Агробіологія*. 2024. № 1. С. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2024-187-1-18-24>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 80%).

21. Поліщук В. В., Коновалов Д. В. Показники якості насіння пшениці озимої та їх вплив на кондиційність за довготривалого зберігання. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2024. Вип. 104. Ч. 1. С. 233–243. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8240-2024-104-1-233-243>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 65%).

22. Тарасюк М. В., Стасик О. О., Прядкіна Г. О., Коновалов Д. В. Роль окремих сегментів стебла у депонуванні водорозчинних вуглеводів у сортів пшениці озимої за посушливих умов. *Фактори експериментальної еволюції організмів*. 2022. Т. 31. С. 127–133. <https://doi.org/10.7124/FEEO.v31.1499>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 40%).

23. Погорілий С. П., Присяжний В. Г., Коновалов Д. В., Мірний В. Ю.,

Кухарчук О. В. Дослідження процесу агрегативання технологічного модуля з мобільним енергетичним засобом типу «Автотрактор». *Механіка та автоматика агропромислового виробництва*. 2023. Вип. 2 (116). С. 169–175. <https://doi.org/10.37204/2786-7765-2023-2-18>, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 40%).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. Гаврилук М. М., Коновалов Д. В. Актуальні питання сортової агротехнології. Сучасні технології підвищення генетичного потенціалу рослин. Матеріали міжнар. наук.-пр. конференції, присвяченої 100-річчю НААН України та 110-річчю заснування Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН, Харків, ПП «Стиль-Іздат», 2018, С. 275-276, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 80%).

25. Гаврилук М. М., Коновалов Д. В. Вплив елементів інноваційних технологій на економічну ефективність вирощування насіння пшениці озимої (*Triticum aestivum* L.) «Актуальні проблеми фізіології рослин і генетики: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 75-річчю Інституту фізіології рослин і генетики НАН України». Київ, Інтерсервіс, 2021. С. 25–27. [Proceedings June2021 IFRG-75.pdf–Google Диск](#), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

26. Гаврилук М. М., Коновалов Д. В. Фізіологічні, фізико-механічні та екологічні чинники формування високоякісного насіння. «Актуальні проблеми фізіології рослин і генетики: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 75-річчю Інституту фізіології рослин і генетики НАН України». Київ, Інтерсервіс, 2021. С. 30–32. [Proceedings June2021 IFRG-75.pdf - Google Диск](#), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

27. Гаврилук М. М., Коновалов Д. В. Реакція насіння на умови зовнішнього середовища. «Актуальні проблеми фізіології рослин і генетики: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 75-річчю Інституту фізіології рослин і генетики НАН України». Київ, Інтерсервіс, 2021. С. 28–29. [Proceedings June2021 IFRG-75.pdf – Google Диск](#), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 70%).

28. Коновалов Д. В. Урожайність насіння пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування. *Актуальні напрямки та проблематика у технологіях вирощування продукції рослинництва*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції. Полтава, 2023. С. 35–37.

29. Коновалов Д. Передпосівна підготовка насіння пшениці озимої – спосіб підвищення його якості. *Аграрна наука Західного Полісся*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції «Інноваційний розвиток землеробства на засадах еколого-економічної збалансованості»: зб. наук. пр. Рівне, 2023. С. 40–41.

30. Коновалов Д. В. Інтенсивність початкового росту насіння пшениці

озимої залежно від передпосівної обробки біологічними препаратами. *Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених і спеціалістів. Центральне, 2023. С. 59.

31. Коновалов Д. В. Польова схожість насіння пшениці озимої залежно від погодних умов у період сівби-отримання сходів. *Формування інноваційних агротехнологій в умовах змін клімату для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу України*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяченої до Дня науки в Україні. Одеса, 2023. С. 101 – 102.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації

32. Гаврилюк М. М., Коновалов Д. В., Гаврилюк В.М. та інші. Майбутнє за новими сортами золотих Київських пшениць. Насінництво. 2014. № 7. С. 1–19, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

33. Гаврилюк М. М., Коновалов Д. В. Нові сорти – нові можливості. *Хранение и переработка зерна*, 2018, № 4. С. 32 – 34, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 70%).

34. Моргун В. В., Гаврилюк М. М., Швартау В. В., Мордерер Є. Ю., Коновалов Д. В., Гаврилюк В. М., Скрипльов В. О. Каталог «Сучасні сорти і гібриди та системи живлення рослин». Київ: Логос, 2018, 111 с, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 40%).

35. Гаврилюк М. М., Коновалов Д. В. Пластичні сорти озимої пшениці. *Агрономія сьогодні*, 2020, № 3 (18). С. 42, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 80%).

36. Моргун В. В., Швартау В. В., Коновалов Д. В., Михальська Л. М., Скрипльов В. О.; за ред. В. В. Моргуна. *Клуб 100 центнерів*. Сучасні сорти та системи живлення і захисту пшениці озимої. – Видання XI. Київ: Вістка – 2022. 105 с, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 30%).

37. Гаврилюк М. М., Коновалов Д. В. Пластичні сорти пшениці озимої – гарантія успіху. *Агробізнес сьогодні*, 2020, № 15-16 (430-431). С. 38 – 39 (<http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/18861-plastychni-sorty-pshenytsi-ozymoi-harantiia-uspikhu.html>), (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 60%).

38. Коновалов Д. В., Вакуленко В. В. Київські пшениці – мирна зброя в руках агронома. *Пропозиція*. 07-08/2022 (322). С. 30 – 32, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 80%).

39. Коновалов Д. В. Київські пшениці завойовують серця аграріїв. <https://propozitsiya.com/kiyivski-pshenici-zavoyovuyut-sercyagrariyiv>.

40. Коновалов Д. В. Хліб – це зброя миру. *Агро Еліта*. 2022. № 5-5, С. 2.

41. Коновалов Д. В. Творець київських пшениць. *Агро Еліта*. 2023. №4

(123). С. 14–16.

42. Коновалов Д. Мирна хліборобська зброя. *Пропозиція*. 2022. № 325. С. 2–4.

43. Коновалов Д. Хліб нашої Перемоги – це сорти Київських пшениць! *Пропозиція*, 2024. № 5 (343).

44. Коновалов Д. Золоті Київські пшениці – основа продовольчого фронту! *Пропозиція*, 07/2024 (345). С 2–5.

45. Селекція і трансфер київських сортів пшениці. В. В. Швартау (ред.); Орехівський В. Д., Коваленко Н. П., **Коновалов Д. В.** та ін.; НАН України, Інститут фізіології рослин і генетики НАН України. Київ: *Академперіодика*. 2024. – 248 с, (проведення досліджень, аналіз експериментальних даних, формулювання висновків, частка участі – 40%).

Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях, зокрема: на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні напрямки та проблематика у технологіях вирощування продукції рослинництва» (Полтава, 20 квітня 2023 р.), XI Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених і спеціалістів «Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур» (Миронівка, 21 квітня, 2023 р.), науково-практичній конференції молодих вчених, присвяченої до Дня науки «Формування інноваційних агротехнологій в умовах зміни клімату для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу України» (Одеса, 19 травня, 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Шляхи інноваційного розвитку агровиробництва в Україні» (Рівне, 20 червня 2023 р.).

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладений українською мовою. Стил ь викладу результатів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій в цілому забезпечує доступне сприйняття.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, 9 розділів, висновків до розділів та використаних літературних джерел, узагальнених висновків, рекомендацій для селекційної практики та виробництва. Загальний обсяг дисертації об'єднує 316 сторінок, основного тексту 310 сторінок комп'ютерного набору, містить 65 таблиць, 55 рисунків. Перелік посилань містить 283 джерело, у тому числі 22 латиницею.

Академічна доброчесність, відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Рукопис дисертаційної роботи Коновалова Давида Віталійовича перевірено сервісом перевірки на плагіат онлайн «StrikePlagiarism». Рівень оригінальності тексту становить 89,75%. За перевіркою посилань комп'ютерною програмою визначено наявність окремих співпадань (10,25 %) з власними публікаціями, методичною частиною (опис методів статистичної обробки даних), термінологією, посиланнями на бібліографічні джерела інформації, загальноновживаними словосполученнями і фразами. Під час детального аналізу матеріалів дисертації, наукових публікацій автора не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Таким чином, дисертаційна робота Коновалова Давида

Віталійовичавизначається самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Коновалова Давида Віталійовича «Теоретичні основи та особливості формування урожаю і якості насіння пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування в умовах північного Лісостепу України» є закінченою, самостійною науковою працею, виконана на актуальну тему. Проведені дослідження мають відповідне теоретичне і практичне значення, як для науки, так і для виробництва. Тема дисертаційної роботи і подані матеріали досліджень відповідають паспорту спеціальності 06.01.05 «Селекція і насінництво».

За ступенем обґрунтування вибору теми дослідження, елементами новизни і рівнем досліджень дана дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 7, 8 і 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 (із змінами внесеними згідно Постанови кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 року та № 507 від 03.05.2024 року).

Дисертаційна робота Коновалова Давида Віталійовича «Теоретичні основи та особливості формування урожаю і якості насіння пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування в умовах північного Лісостепу України» рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора сільськогосподарських наук у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 06.01.05 – селекція і насінництво.

Рецензенти:

Доктор с.-г. наук,
професор

Віталій ЛЮБИЧ

Доктор с.-г. наук,
професор

Олександр БАЛАБАК

Доктор с.-г. наук,
доцент

Наталія ЯЦЕНКО